

Boer wurde, boer wêze, boer bliuwe

Partners in perspectief: de langetermijnvisie van Agrarische Jongeren Friesland

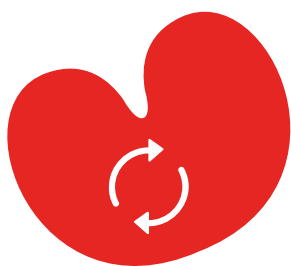

Boer wurde, boer wêze en boer bliuwe.

De Agrarische Jongeren Friesland behartigt twee thema's: bedrijfsovername en bedrijfsontwikkeling van duurzame, kansrijke en innovatieve boerderijen. Friese jonge boeren zijn ambitieus, energiek en betrokken. Wij willen bijdragen aan de toekomst van de landbouw en het platteland, want dat is onze eigen toekomst, onze verdienste en ons thuis.

Gezonde voedselproductie, een eerlijk inkomen, rijke agrarische natuur en economische toegevoegde waarde: dat zijn de doelen van onze leden. Die doelen deelt de Provincie Friesland. Toch is de bereidheid en de mogelijkheid om mee te werken aan complexe beleidsopgaven binnen de sector laag. Dat komt door beleid dat onbedoeld te ingewikkeld en tegenstrijdig is, en door gebrek aan begeleiding vanuit de Provincie.

Met dit visiedocument leggen we vijf voorwaarden op tafel. Daarmee kunnen we samen werken aan een toegankelijke en houdbare agrarische sector. De kern is simpel: toekomstperspectief voor jonge boeren.

Beleid dat verder kijkt

Boeren maken plannen met een horizon van twintig tot dertig jaar.

Bedrijfsovername en -ontwikkeling gaat langzaam, omdat boeren verbonden zijn met gewassen- en diercycli, seizoenen, afbetalen van grote investeringen en opleveren van innovaties.

Er zal daarom altijd een vertraging zitten tussen het maken en realiseren van beleid, omdat beleidskaders en regelgeving regelmatig en onvoorspelbaar veranderen op onvergelijkbaar termijn met agrarische bedrijfsplannen.

Wij vragen om stabiliteit, duidelijkheid en betrouwbaarheid. Adresseer onzekerheid en wisselend beleid expliciet in toekomstige plannen. Stel heldere normen voor een periode van twintig tot dertig jaar, zodat beleidstermijnen aansluiten op de aflossingstermijnen van investeringen. Dat geeft boeren zekerheid om te investeren en mee te bewegen als nieuw beleid wordt ingevoerd.

Een heldere stip op de horizon maakt concreet waar we staan en waar we naartoe willen als provincie. De stikstofcrisis heeft bedrijfsovername en -ontwikkeling jaren belemmerd. Het is hoog tijd om de ruimte te geven aan duurzame bedrijfsontwikkeling. De kaders van vergunningen, investerings- en ontwikkelruimte, verificatie- en meetmethoden die nu in het stikstofbeleid gesteld worden moeten in de lange termijn ook gerespecteerd worden. Maar dan moeten die kaders ook op de lange termijn worden gerespecteerd.

Haalbare en betaalbare bedrijfsovername

Zo'n 400 jonge Friese boeren staan op het punt hun familiebedrijf over te nemen. De persoonlijke waarde van het bedrijf – de geschiedenis, de tradities, de identiteit die door de generaties is opgebouwd – is onbetaalbaar. Juist daarom zou de overname zelf betaalbaar moet zijn.

De realiteit is anders. Hoge grondprijzen, stijgende bedrijfskosten en fiscale lasten zoals overdrachtsbelasting maken de financiële drempel te hoog. Economisch perspectief moet de basis zijn van toekomstig beleid.

Jonge boeren kunnen worden ondersteund met betere toegang tot financiering, zoals garantieregelingen, een overnamebudget, verbeterde toegang tot financiering en lagere risico's. Ook helpt het om de overname te spreiden over meerdere jaren: dat geeft ruimte om kansen te pakken. Verder is het belangrijk dat boeren kunnen kiezen uit meerdere ondernemersroutes, passend bij hun eigen situatie. Denk aan extensiveren, biologisch boeren of het leveren van maatschappelijke diensten.

Bedrijfsovername is een moeilijk proces, zowel technisch als mentaal. De keuzes die gemaakt moeten worden zijn groot en soms lastig om alleen te dragen door de grote verantwoordelijkheid. De Provincie kan jonge ondernemers ondersteunen door kennisdeling te faciliteren en aanvragen eenvoudiger en goedkoper te maken.

Een simpel en snel vergunningsproces

Jonge agrariërs zijn goed opgeleid, maar hebben toch meerdere adviseurs nodig om een vergunning aan te vragen. Dat zegt genoeg over hoe complex het systeem is.

Vergunning zijn nodig voor bedrijfsontwikkeling. Maar door het uitblijven van aangevraagde vergunningen, stagneert de vooruitgang al jaren. PAS-melders en interimers missen hierdoor al jaren toekomstperspectief.

Het probleem zit in de versnippering: verschillende overheden, verschillende procedures en weinig afstemming over multidisciplinaire opgaves. Dat maakt vergunningen complex en de doorlooptijd lang. Vereenvoudiging en centralisatie zijn de oplossing. Ondernemers moeten weten waar ze aan toe zijn, welke overheid verantwoordelijk is voor welk deel in het verleningsproces en hoelang iets duurt.

Een centraal loket als aanspreekpunt en informatiepunt helpt om vergunningverlening sneller op gang te brengen.

Voldoende toegang tot grond

Grondgebondenheid wordt in Friesland breed gezien als een toekomstbestendige strategie voor verduurzaming van de landbouw. Maar geschikte landbouwgrond is schaars en duur. Externe partijen kopen grond op voor andere doeleinden, de provinciale grondbank behoudt grond langdurig en pachtcontracten zijn vaak kortlopend of onduidelijk. Dat maakt het moeilijk om grond vast te houden voor bedrijfsontwikkeling.

Toegankelijk grondbeleid bestaat wat ons betreft uit meerjarige pachtcontracten, snellere grondruil en agrarisch medegebruik. De provincie moet actief en slim handelen en de agrariër erkennen als een waardige beheerder van natuur. Juist voor biologische, natuur-inclusieve en extensieve bedrijven die willen omschakelen of renderend willen blijven, is langdurige samenwerking met grondbeherende instanties doorslaggevend.

Verduurzaming op waarde geschat

Boeren zijn de rentmeesters van het landschap. Ze willen duurzaam en zorgvuldig met natuur en omgeving omgaan, want dat is hun bestaan. Investeren in de continuïteit van boerderijen is dan ook investeren in duurzaamheid.

Helaas wordt de 'true value' van ecosysteemdiensten die boeren leveren onvoldoende uitbetaald. De ecologische waarde van verduurzamen is groot, maar de kosten en opbrengsten staan vaak niet in verhouding. Daardoor zijn benodigde investeringen in duurzaamheid soms economisch niet haalbaar.

Jonge boeren willen investeren in duurzame energie en technische innovaties, ten behoeve van klimaat en milieu. Maar daarvoor zijn ook financiële innovaties nodig om onkosten te dekken op een eerlijke en langdurige manier. Zorg ervoor dat procedures voor subsidies en financiering duidelijk, snel en toegankelijk zijn. Subsidies moeten beter worden afgestemd op de doelen. Niet alleen op papier, maar in de praktijk, in het landschap en op het bedrijf.

Het is ook belangrijk dat de inzet van de sector aansluit op de marktvraag, zodat er geen financiële gaten ontstaan en de consument betrokken raakt bij verduurzaming. Samenwerking tussen financiële instellingen, ketenpartijen en boeren is daarvoor nodig.

De toekomst van de landbouw begint bij de agrarische jongeren

Stel je voor hoe het Friese platteland er over twintig tot dertig jaar uitziet, als onze bedrijfsplannen volledig draaien. Friesland is boerdivers. Boeren werken samen met de samenleving, de natuur, ketenpartijen en overheden. De lokale economie en leefbaarheid floreren. Boeren worden erkend als beheerder van de natuur en als duurzame voedselproducent. Ze hebben een gezond en eerlijk economisch perspectief, waardoor ze blijven investeren in duurzame ontwikkeling.

De provincie Friesland heeft met de uitvoeringsagenda belangrijke stappen gezet. De volgende stap is om die ambities te vertalen naar concrete zekerheid en praktische ondersteuning voor jonge ondernemers. Niet alleen in woorden en plannen, maar in instrumenten en keuzes die bedrijfsovername en -ontwikkeling echt mogelijk maken. Boeren willen hier zelf graag in meewerken. Door het uitnodigen van boeren aan de gesprektafel worden we niet alleen gehoord, maar ook begrepen.

Jonge boeren willen verantwoordelijkheid nemen voor de toekomst van de landbouw. Maar ze hebben de provincie nodig om dat waar te maken. Door nu te investeren in perspectief voor jonge boeren, investeert de provincie in een sterke, duurzame en toekomstbestendige landbouwsector in Fryslân.

In identiteit en professionaliteit willen wij één ding:

**Boer wurde, boer wêze,
boer bliuwe**

Speerpunten richting provincie

1. Duidelijk en betrouwbaar langetermijnbeleid

- Passend bij financieringstermijn
- Stabiele regelgeving en investeringszekerheid
- Heldere stip op de horizon (doelstelling)
- Duidelijke kaders omtrend stikstof, vergunningen en ontwikkelruimte

2. Bedrijfsovername haalbaar en betaalbaar maken

- Economisch perspectief als de basis
- Begeleiding en kennisdeling faciliteren
- Toegang tot structurele financiering met betere voorwaarden
- Kansen voor meerdere routes in ondernemerschap

3. Vergunningsproces eenvoudiger maken

- Kortere doorlooptijden
- Integratie verantwoordelijkheden en begeleiding
- Inzicht over duidelijke kaders
- Centraal loket / aanspreekpunt

4. Voldoende toegang tot grond

- Extensiveren stimuleren en faciliteren
- Meerjarig pachtbeleid
- Actief en slim grondbeleid vanuit provincie
- Agrariër herkennen als beheerder van natuurgrond

5. Verduurzaming betalen

- Financiële ondersteuning voor ecosysteemdiensten
- Duidelijke, snelle en toegankelijke procedures
- Verduurzaming aansluiting op marktvraag
- Effectieve en afgestemde subsidies